

TRIBUNALE APOSTOLICO DELLA ROTA ROMANA - *Madrapolitan. et Meliaporen.* - Nullità del matrimonio - Dolo - Difetto di discrezione di giudizio - Sentenza definitiva - 25 ottobre 1990 - Burke, *Ponente*.

Matrimonio - Consenso - Dolo - Fondamento del nuovo capo di nullità - Veridicità o congruenza reale del consenso - necessità.

Matrimonio - Consenso - Dolo - Qualità su cui ridonda l'errore - Criterio soggettivo di valutazione, insufficienza - Criterio oggettivo di valutazione, necessità.

Matrimonio - Consenso - Dolo - Qualità dell'altra parte, necessità - Motivazione del contratto, irrilevanza agli effetti del dolo.

La ratio nullitatis del can. 1098 può spiegarsi in diversi modi. Può essere collocata nell'ambito della violazione di quel diritto, proprio di ciascun contraente per cui l'altro coniuge pone in atto concretamente la donazione coniugale. La violazione di questo diritto comporta che il consenso del nupturiens si rivolga ad un oggetto assolutamente diverso da ciò che pensava aver scelto: da ciò ne consegue che tanto la libertà quanto l'autenticità del consenso risultano viziate. Sembra essere assolutamente contrario al diritto naturale che qualcuno sia costretto a vivere unito in matrimonio con una persona che, con premeditazione, l'ha indotta in inganno circa una qualità che impedisca il pacifico consorzio della vita coniugale. Ciò nonostante, la violazione della giustizia naturale non appare così manifestamente quando il dolo è perpetrato da un terzo. Inoltre, se si dovesse seguire il tenore del citato canone, il consenso sarebbe egualmente invalido in questo caso e, secondo logica, si dovrebbe esigere una prova più rigorosa non solo della rilevanza oggettiva della qualità, ma anche la gravità del turbamento così come quell'aspetto essenziale della coniugalità che può risultarne turbato (1).

(1) Mientras en sede doctrinal se ha discutido mucho sobre cuál sea la *ratio formalis* del error doloso, sin llegar a formarse una opinión común, la sentencia ahora anotada sale al paso de esta cuestión, adoptando una posición prudente. Se reconoce, en efecto, que pueden tomarse distintos puntos de vista y se escoge uno de ellos, como

Ciò che deve essere considerato grave non è il dolo in sé, ma la qualità su cui versa l'inganno o, ancora meglio, l'attitudine di questa qualità a perturbare il consorzio di vita coniugale. Con le parole suapte natura sembra che il Legislatore abbia voluto escludere tutta l'interpretazione esclusivamente soggettiva della rilevanza della qualità. È necessario che si tratti di una qualità che, secondo un criterio oggettivo (che non può essere altro se non l'interpretazione comune, confermata dalla giurisprudenza) sia in se stessa significativa e idonea, se è stata mezzo di dolo per ciò che riguarda questa qualità, tanto da perturbare gravemente la vita coniugale (2).

más apropiado. Parece insinuarse el origen jurídico-natural de este vicio del consentimiento, puesto que no radica sólo en la falta de libertad del *deceptus*, sino que también cabe apreciar un defecto de consentimiento por parte del otro contrayente, tanto cuando el dolo ha sido perpetrado por él mismo como cuando obedece a maquinaciones de terceras personas. En este sentido, la razón última de la nulidad sería la falta de congruencia real entre las voluntades de los contrayentes. Cf. en esta misma línea el decreto c. Serrano, 28 mayo 1982, en RRD., vol. 74, p. 319, n. 17: « Ad dolum quod attinet, in re gravi, dicendum esset quod sub triplici saltem ratione essentiali coniugii adversari: scilicet, quia illud destituit veritate illa ac sinceritate, quae eidem competunt ex ipsa lege naturali et ordinatione divina; quia libertate illegitime privat alterutrum ex nubentis in huiusce electionem immittendo falsum cognitionis praerequisitum ex quo inepta efformatur intentio ».

Obviamente, la posición adoptada por la sentencia c. Burke es discutible, máxime cuando de ella deriva consecuentemente la eficacia retroactiva de la norma contenida en el canon 1098 CIC 83. En el caso concreto, esta cuestión no era de importancia vital, en cuanto que el matrimonio se celebró con posterioridad al 27 de noviembre de 1983, siendo ya aplicable la normativa del nuevo Código. En la línea de negar la retroactividad puede verse la sentencia c. Lanversin, 15 junio 1989, Hierosolymitana Latinorum, PN 15.205, n. 31 comentada en esta Revista 3 (1991), p. 587-621. Por lo que respecta a la doctrina reciente sobre este punto, vid. por extenso JUSDADO M.A., *El dolo en el matrimonio canónico*, Barcelona, 1988, p. 267-287.

(2) La sentencia rotal anotada es muy clara al adoptar un criterio objetivo de valoración del dolo, pues no cabe otra vía si se quiere

La qualità — cioè il modo normale di essere che permette di definire in qualche modo la personalità del soggetto — non deve essere confusa con il « motivo ». Può succedere, infatti, che qualcuno sia ingannato riguardo alla motivazione per cui l'altra persona desidera unirsi in matrimonio con lui, senza che, nonostante tutto, esista errore dolosamente indotto su una qualità del soggetto. È certamente possibile stabilire un nesso fra il motivo e la qualità permanente; però la semplice prova del motivo non risulta essere sufficiente ai fini dell'esistenza della qualità (3).

(*Omissis*). — SPECIES FACTI. — 1. Partes in causa, post tres annos relationis amatoriae, die 11 iulii 1987, in parociales ecclesia

respetar el tenor literal del canon 1098 CIC 83. Por esta razón, el solo engaño — por muy grave que sea — no puede producir la nulidad del matrimonio, si no recae sobre una cualidad que « objetivamente » — *suapte natura* — puede perturbar gravemente el consorcio de vida conyugal.

Ahora bien, la decisión rotal está muy lejos de admitir una especie de eficacia irritante automática de la cualidad impeditiva de la vida conyugal. Se excluye así la opinión de quienes estiman que el dolo o engaño es en sí mismo superfluo o irrelevante siempre que la cualidad pueda perturbar la vida conyugal, haciéndola de hecho moralmente imposible y produciendo, por tanto, la nulidad del matrimonio *iure naturali*. Por esta razón, la sentencia anotada se apresura a precisar que junto a la existencia de una cualidad que reúne las mencionadas características, será necesaria además para la aplicabilidad del canon 1098 la perpetración de una maquinación u ocultación dolosa, causa eficiente del error en la cualidad.

(3) En el caso concreto, sometido al juicio del turno rotal, la parte actora sostenía haber sido engañada con anterioridad al matrimonio por sus cuñadas, de modo que le hicieron creer que el demandado se suicidaría en el caso de que ella se negara a casarse con él. Con razón, se señala en la sentencia que — aún en la hipótesis de que hubiera concurrido un verdadero dolo — el objeto del engaño no era una cualidad en el sentido del canon 1098 CIC: « Uti in nostris considerationibus "In Iure" iam adnotavimus, *qualitas* de qua agitur in can. 1098, cum possibili matrimonium contrahendi *motivo* confundi non potest » (n. 36).

Joan Carreras

« Our Lady of Guidance » in civitate Madraspolitana, matrimonium contraxerunt. Conventus tunc vigesimum secundum annum agebat, sponsa vero vigesimum. Permultae nuptiarum circumstantiae sat obscurae sunt.

Actrix vero, quamvis studia in schola catholica in civitate Salem prosequeretur, religionem induisticam colebat. Pridie ipsius diei nuptiarum, vir conventus Salem petevit ac iuxta petitionem actricis, ipse affirmat; nequaquam, sed ea renitente, actrix insistit — eam ad Madraspolim conduxit. Ibi parochus, Rev. A., postridie eam baptizavit, confirmavitque, ac matrimonium inter partes benedixit. Parentes utriusque partis, qui de nuptiis nihil antea sciebant, nunc intervenerunt. Non sine litibus, conventus tandem, post unam tantum hebdomadam consortii conigualis, actricem ad domum paternam in civitate Salem portavit, ad studia perficienda. Ipsa statim post, voluntatem genitorum sequens, uti videtur, se unionem maritalem rumpere velle affirmavit. Partes ultra hoc denuo non se viderunt; die autem 4 augusti ipsa supplicem libellum Archiepiscopo Madraspolitano porrexit, nullitatis suum matrimonium denuntians, etsi sine accusationis capite.

2. Processuale causae iter obscuritatibus quoque insignitum apparet. In Actis quae originaliter recepta sunt apud H.A.T., apparuit sententia vel « definitio » die 10 februarii 1988, a iudice unico prolata, iuxta quam matrimonium nullum declaratum erat ob invaliditatem baptismi a muliere actrice recepti, ideoque ob defectum dispensationis a disparitatis cultus impedimento. Ipsum Tribunal contra propriam decisionem ad Rotam Romanam appellavit. Turnus noster, super Acta tunc recepta laborans, dubiis expositis de legitima Tribunalis constitutione necnon de aliis elementis processui essentialibus, die 20 iulii 1988 decrevit quod talis « Conclusion of the Judicial Vicar », quae veluti Sententia tenenda videbatur, minime confirmanda erat ac causa ad secundum examen admitti debuit.

Postea tamen, cum integra Acta a Tribunali Madraspolitano missa sint, videtur quod Sententia collegii trium iudicum die 12 februarii 1988 revera lata est, nullitatem matrimonii declarans ob *dolum* in actrice patratum; quae Sententia, in Summario Actorum, describitur velut: « Sententia definitiva a Tribunali Metropolitanano Madraspolitano die 12 februarii 1988 lata ». Haec vero Madraspolitana Sententia imprimis notat: « Caput Nullitatis huius matrimonii; a) Deceit...; b) Indian Christian Marriage Act, 1872...; b) Validity of Petitioner's

baptism is doubtful ». Dubia de validitate baptismatis in casu exponentes, atque matrimonium sub lege in da civili invalidum esse animadvertentes, Iudices concludunt: « we... declare this marriage null and void resting on can. 1098 ».

3. Mens nostra, visa impossibilitate res ulterius clarificandi, praetermissisque aliis in procedura causae difficultatibus, est quod super hac sententia hodie declarare debemus, dubio in N.A.T. die 27 septembris 1990 concordato respondentes: « An constet de matrimonii nullitate in casu: 1) ob errorem dolose causatum in actrice secundum can. 1098; 2) et, quantenus negative, subordinate tamquam in prima instantia, ob defectum discretionis iudicii in muliere actricae »; iam die 25 ianuarii 1990, facultas causam videndi etiam ex hoc ultimo capite concessa erat ab Exc.mo Decano ex facultatibus apostolicis rite habitis.

IN IURE. — 4. *Quoad dolum*. Consensus matrimonialis ille actus est quo unusquisque coniux seipsum alteri *coniugaliter* tradit (cfr. Sent. diei 5 novembris 1987, in una *Romana*, coram infrascripto, n. 2). Qui veram autodonationem coniugalem non facit, in matrimonium reapse non consentit. Hoc accidit in casu simulationis, cum contrahens ipsum matrimonium vel aliquem eius aspectum a suo consensu excludit (c. 1101, § 1), qui ita consensus « non-coniugalis » fit. Accidere quoque potest cum quis, quamvis essentialia elementa proprietatesque matrimonii accipere constituat, proferat quandam « auto » — donationem suiipsius realitati non correspondentem, quia ob dolum deliberatum falsificata est. Est casus de quo in canone 1098 agitur: « Qui matrimonium in it deceptus dolo, ad obtinendum consensum patrato, circa aliquam alterius partis qualitatem, quae suapte natura consortium vitae coniugalis graviter perturbare potest, invalide contrahit ».

5. Ratio nullitatis, in hoc canone, diverso modo explicatur. Collocari potest in violatione illius stricti iuris — quo unusquisque coniux, aequali dignitati pollens, fruitur — ut alter coniugalem donationem in veritate ac in facto faciat. Si canon sic legitur (quae quidem lectura logica videtur), violatio huius iuris secum fert ut consensus nupturientis dirigatur in obiectum prorsus dissimile ab eo quod eligere censeat; exinde fit ut libertas necnon autenticitas consensus eius vitientur.

Sic monemur, in una coram Serrano, quod, si dolus irritat, ratio in hoc praesertim reponenda est, quod ipse perturbat « substantiam ipsissimam consensus, illum exuans non modo de vera utriusque coniugis ad invicem traditione et acceptatione per adaequatam alteriusutriusque imaginem intentionalem, sed etiam de veritate quae ipsimet consensui competit ut talis sit » (in una *Umuabien.* diei 2 iunii 1989, n. 8).

6. Videtur tamen quod ratio nullitatis collocari etiam possit in defectu consensus non principaliter partis deceptae, sed potius alterius contrahentis, tum casu quo hic sit ipse deceptor, tum casu quo dolus circa aliquam eius qualitatem a tertio patratu sit.

Dicendum est, in alterutro casu, eum aliquam speciem suiipsius donare, quae revera a realitate suae personae substantialiter differt. Obiectum *eius* consensus, in casu, vitiatur; ideoque, deficiente illius consensu, invaliditas consensus alterius quoque partis insequitur. Proinde, iuxta hanc analysim, ratio invaliditatis inveniri debet in consensu inadaequato vitiatoque illius qui qualitatem dolose celatam possidet.

7. *Reticentia.* Uti patere debet, consensum vitiat occultatio non cuiusvis qualitatis, sed illius tantum quae autodonationi coniugali essentialis sit. Illud « se tradere », maritali consensui proprium, non exigit (immo exigere non potest) ut quis alteri donet omnes ac singulos aspectus suae vitae ac personae; id quod essentialiter exigit est *aspectuum coniugalium donatio* (cfr. sent. 11 aprilis 1988, in una *Romana*, coram infrascripto, n. 8 ss.)

Opinari vero licet quod relatio *idealis* inter sponsos totalem reciprocam aperturam secumferre debeat, etiamsi non desint consiliarii de re matrimoniali (« marriage counsellors ») iuxta quos id non necessario in omnibus adiunctis verum dici queat. Haud tamen licet affirmare coniugale ius ad compartem cognoscendum, vel mutuam auto-revelationis obligationem, absque ullis limitibus exstare. Tale ius vel talem obligationem referre licet tantum ad id quod autodonationi coniugali *essentiale* sit, non vero ad elementa accidentalia, vel « perfecta » tantum, huius donationis.

Ipse sensus communis nos docet non quamlibet speciem reticentiae quoad seipsum necessarie violare alterius partis ius ad cognitionem sponsalem, vel propriam obligationem ad auto-revelationem. Perdurante labore Commissionis pro redactione novi Codicis, conceptus doli amplificatus fuit, ita ut schema sic sonaret « qui dolo,

etiam per reticentiam patrato, deceptus... ». Haec tamen amplificatio in novissima Commissionis sessione dempta est, quia plerique Consultores, uti videtur, censebant solam reticentiam sufficiens fundamentum ad nullitatem sustinendam non praebere: « Quia reticentia pertinet ad ius personae et nemo tenetur tradere semetipsum », iuxta verba unius Consultoris (*Acta Originalia*, fol. 22; cfr. JUSDADO M.A., *El Dolo en el Matrimonio Canónico*, Bosch, Barcelona, 1988, p. 205).

8. *Scopus*. Dolus de quo agitur oportet sit patratus ad consensum obtinendum. Necesse ergo omnino est probare praeter dubium patrati doli *motivum* fuisse praecise consensum matrimonialem elicere. Dolus circa aliquam qualitatem, patratus ob aliud motivum — *verecundiam*, *ex gratia*, vel *superbiam* — non invalidat.

9. *Gravitas*. Haec est principalior difficiliorque quaestionis aspectus, praesertim quia triplex consideratio imponitur: *gravitas* nempe doli patrati; *gravitas* qualitatis quae consortium coniugalis vitae perturbare potest; ac *gravitas* perturbationis illi consortio reapse inflictae. In postremis duobus casibus, speciali modo ponderari debet utrum *gravitas* secundum criteria obiectiva vel subiectiva dimetienda sit.

10. A) *Gravitas doli*. Non requiritur ut dolus sit gravis. Si quis valde ingenuus sit, forse quidam levis dolus ad eum decipiendum sufficit; sed et candidorum iura ad normam canonis tuenda sunt. Id quod grave esse debet non est dolus, sed qualitas celata, seu potius capacitas istius qualitatis ad consortium vitae coniugalis perturbandum. Aliis verbis, id quod interest non est *gravitas doli*, sed *gravitas* eorum quae ex dolo consequuntur.

Non sane requiritur ut dolus gravis sit; utique tamen ut sit realis. Si negare non oportet canonem 1098 ad iura quoque ingenuorum tuenda dirigi, negari pariter nequit, si quis affirmet se ob verba obiter iocoseve dicta deceptum fuisse, id ipsum aliquod fundamentum ad dubitandum de realitate deceptionis praebere, ideoque strictiorem doli probationem evidenter exigere.

11. B) *Gravitas qualitatis*. Quamquam iurisprudentia ac doctrina adhuc occupatae sint in labore tenore canonis eiusque rectam interpretationem stabiliendi, consensus generalis iam adesse videtur nullitatem sub hoc capite invocari non posse nisi agatur de dolo patrato circa qualitatem quae aliquod obiectivum momentum possideat. Phrasis, in ipsa prima canonis redactione anno 1968 praesens, quae loquebatur de « al-

terius partis qualitate *magni momenti* » (*Acta origin.* fol. 14: JUSDADO, *op. cit.*, p. 199), retenta non fuit, sine dubio quia superflua aestimabatur. Nulla vero ratio iustitiae invenitur ob quam dolus circa qualitatem *non significantem* — quomocumque consortium coniugalis vitae apparenter afficiat — matrimonialem consensum invalidare posset.

12. Immo, per verba « *suapte natura* », Legislator videtur qualemcumque subiectivam interpretationem qualitatis momenti specificè exclusisse. De qualitate agatur oportet quae, iuxta criterion obiectivum (quod aliud non esse potest quam communis aestimatio, a iurisprudencia confirmata), sit in se significans et capax, si dolus circa eam patraretur, coniugalem vitam graviter perturbandi: exempli gratia, morbus valde quidem contagiosus, status praegnationis ab alia parte inductus; propria condicio membri Ecclesiae catholicae...

13. Canon equidem specificè non statuit ut periculum, a celata qualitate repraesentatum, aspectibus quae sint coniugalis consortii essentialia referri debeat. Haec tamen thesis de die in diem in doctrina communior fit. Contraria vero opinio vias aperiret ad accusandam nullitatem cuiuslibet matrimonii ubi uni comparti liceret affirmare se deceptam fuisse circa *qualemcumque* alterius partis qualitatem — quantumvis in seipsa insignificantem —, quam ipsa uti coniugalis vitae graviter perturbantem pro certo nunc tenet; et nullitatis declarationes insequerentur quia una pars probare posset alteram dolose celavisse factum quod singultus edebat, vel ita forte ronchabat, ut somnum coniugis interrumperet...

14. Proinde qualitates ordinariae ac universales, uti vanitas vel egoismus, necnon imperfectiones leves ac relativae, sicut pigritia vel defectus sensus iocationis (« sense of humour »), fundamentum pro nullitate, ad normam canonis, praebere non valent. Hoc etiam patefit ex ipsis deliberatis canonis verbis: « quae *suapte natura* consortium... graviter perturbare potest ». Quae verba interpretari licet eo tantum sensu, quod nulla qualitas pertinens est sub canone, nisi defectum obiective gravem comportet, qui *ex se* ad consortium coniugalis vitae graviter perturbandam tendat. Dicere autem non licet parvas vitiositates, etiamsi uni ex partibus molestae appareant, capacitatem *ex sua* natura haurire ad consortium graviter perturbandum. Si occasio difficultatum in iugali conviventia deveniant, hoc tunc naturae *personae molestiis affectae* — eius scilicet excessivae irritabilitati, etc. — debetur, potius quam naturae ipsius defectus.

15. Quedam huius opinionis confirmatio procedere videtur ex illi unico dolus invalidantis exemplo cui Codex specificè se refert: casui nempe sterilitatis. Canon 1084, § 3 statuit: « Sterilitas matrimonium nec prohibet nec dirimit, firmo praescripto can. 1098 ». Matrimonium « indole sua naturali... ad prolis generationem » ordinatur c. 1055; atque pergrandis maioritas hominum ad matrimonium accedunt cum spe prolem generandi. Proinde, aliam personam dolo captare circa factum sterilitatis significat eam decipere quoad qualitatem in ipsa foederis matrimonialis essentia radicatam.

16. C) *Gravitas perturbationis*. Perturbatio coniugali consortio inflictà momentum suum habere debet. Turbatio, etsi gravis, quae aspectibus coniugii accidentalibus infligitur, ad rem esse non potest. Ut perturbatio relevans sit ad normam c. 1098, oportet ut maritale consortium *substantialiter* tangat, quoad scilicet eius essentiam, proprietates vel fines. Absdubio exstant maritalis vitae aspectus qui forse alterutrius partis subiective multum intersunt; matrimonium tamen non invalidatur etiamsi aliquid dolose celetur quod illos aspectus inevitabili modo afficiat. Opiniones circa res sociales vel politicas, etc., abundans fons coniugalis harmoniae vel discordiae esse solent. Hoc non obstante (et abstractionem facimus ab explicitae conditionis hypothesi, possibili quidem sed valde inverosimili), estne qui disceptaret ad matrimonii nullitate probandam ob dolosam reticentiam circa huiusmodi opiniones, exempli gratia, in casu ubi unus nupturiens ecologista acerrimus sit, dum alter radicatam sententiam suam iuxta quam ecologia summa est stultitia celat; postea tamen, veris opinionibus ad rem manifestatis, graves exinde perturbatione in domui coniugali oriuntur?

17. Proinde nobis videtur quod ad perturbationis gravitatem dimetiendam criterion obiectivum praevalere debeat. Aliter enim, mensura perturbationis — ac validitas matrimonii — ab indole vel patientia alterutrius coniugis pendet. Quin ab hoc principio quidpiam detrahatur, sequentia tamen affirmare licet: dum perturbatio gravis in se esse necesse est, dubitare quis non potest gravitatem notabiliter maiorem fieri si qualitas ab altero contrahente (et non a tertia parte) sit celata. Paucae vero res magis coniugalis relationis perturbantes esse queunt, quam scientia se ab electa comparte, in aliqua re quae pro matrimoniali vita obiective interest, deceptum fuisse.

Hoc affirmantes, uti patere debet, non derogamus principio iuxta quod perturbatio obiectivo potius quam subiectivo modo mensu-

randa est. In allato casu, ratio ob quam perturbatio maior fit haudquaquam in subiectiva aestimatione sistit, sed in illo obiectivo facto quod dolus praecise a coniugali comparte patratus fuerit.

18. Quid dicendum de thesi iuxta quam sufficit si qualitas perturbans se referat non ad matrimonium in genere, sed tantum ad matrimonium concretum de quo in casu agitur? Iuxta hanc thesim, ni fallimur, criterion pro quaestione solvenda esset illud « relativae compatibilitatis », quod inacceptabile videtur, eisdem fere rationibus secundum quas acceptabile non est criterion « relativae incapacitatis » pro nullitate decernenda ad normam can. 1095, § 3.

19. Iuri vero naturali videtur esse omnino contrarium exigere ut quis in matrimonio vivat cum persona quae eum praestabilito consilio decepit circa qualitatem quae pro ipso coniugalis vitae pacifico consortio valde intersit. Violatio tamen naturalis iustitiae non ita manifesta apparet cum dolus a tertio patratus sit. Propterea, dum secundum canonis redactionem consensus invalidus esset etiam in tali factispecie, rationabiliter in casu requirenda esset strictior probatio non solum obiectivi momenti celatae qualitatis, sed et gravitatis perturbationis et essentialitatis aspectus coniugalis consortii qui perturbari potest.

20. Quaestio ponitur utrum praesentia qualitatis, quae natura sua ad consortium graviter perturbandum tendat, consensum irritari queat, etiamsi nullus detur dolus. Respondetur negative, quoniam clara Legislatoris mens est quod nullitas potius quam in momento qualitatis, in elemento doli inniti debeat. Mera sterilitas — etsi gravis defectus — matrimonium non irritat (c. 1084, § 3); ac idem dicendum est de simplici errore circa sterilitatem. Sterilitas tamen dolose celata utique dirimit. Canon, uti meminisse oportet, agitur non principaliter de qualitibus quae coniugale consortium perturbare possunt (legio sunt enim istae qualitates!), sed de consequentiis, pro consensu, quae dolus circa huiusmodi qualitates gignit. Iuxta responsum quod Secretariatus Pontificiae Commissionis Cardinali König dedit (cfr. JUSDADO, *op. cit.*, p. 231), id quod ad consortium perturbandum tendit non est tantum error circa qualitatem, sed praesertim dolus super eam. Nulla iuris personalis violatio datur si, tempore decurrente, altera pars mala qualitate insignita inveniatur. Utique tamen violatio adest, si quis ad matrimonialem consensum praebendum inducitur praecise per talis malae qualitatis dolosam occultationem.

21. *Probatio*. Uti patet, omnino necesse est probare accusatam qualitatem, quae dolose celata fuisse dicitur, tempore consensus praesentem fuisse, quamquam tantum postea detecta sit. Qualitas post matrimonium *superveniens* (exempli gratia, conditio alcoholismi) non est ad rem.

Qui certis conditionibus morbisve affecti sunt — homosexualitate vel « AIDS », etc., — facile diiudicantur ut possidentes qualitatem aptam ad coniugale consortium graviter perturbandum. Attamen, iudices inter se multum sine dubio discrepabunt quoad criteria obiectiva quibus aliae qualitates graves censi debent. Quae cum ita sint, strictum criterion invocari oportet praecise in *doli probatione*; quia, iteramus, ratio invalidans sub canone, non a perturbante effectu qualitatis, sed ab eius dolosa occultatione, provenit.

22. Quandam relationem ac distinctionem inter dolum ac simulationem obiter notare possumus. In simulatione quoque dolus adest: dolus scilicet erga alteram partem, vel saltem erga societatem. In simulatione, verba quibus donatio coniugalis exprimitur, ad id quod simulans reapse intendit non correspondent. In dolo vero, promissum donum ad id quod deceptor reapse donat non correspondent.

23. Qualitas, stabilis scilicet modus essendi qui personalitatem subiecti aliquomodo definit vel delineat, cum « motivo » confundi non debet. Accidere potest ut quis decipiatur circa motivum ob quod alia persona matrimonium contrahere cum eo vult (motiva seu causae contrahendi non sunt semper immunes ab omni egoismo, sed non propter hoc matrimonium invalidatur); quod tamen dolo circa qualitatem non aequivalet.

Possibile equidem est connexionem inter motivum ac qualitatem permanentem stabilire; sed mera probatio motivi ad probandam qualitatis existentiam non sufficit. Ab existentia istius ad probationem illius, cum iudiciali certitudine coniicere, fas non est.

24. *Quoad defectum discretionis*. Sufficit pro hoc capite ac in casu praesenti animadvertere quod, ad normam can. 1095, 2, ut quis incapax matrimonii contrahendi sit, debeat laborare *gravi* defectu discretionis iudicii; atque hic defectus debet respicere iura et officia matrimonialia *essentia*; defectus autem discretionis circa quaecumque alia negotia, aut circa aspectus matrimonii non essentiales, ad rem non est.

IN FACTO. — 25. *Quoad actricis credibilitatem.* Inter tot obscuritates, una temen res clara est: actricem nempe credibilitatem vix mere. Censemus Acta praeter dubium probare eam mendacem esse in relatione quam facit de eius erga conventum affectiva dispositione, necnon de circumstantiis cum eius a domo paterna discessus tum nuptiarum celebrationis; praeterea de narratione quam facit de recepto baptisinate valde dubitamus.

26. Si ei credere oportet, illa ante instantias amorosas ipsius conventi valde moderate respondit; immo relationem abrumpere voluit, ac si in illa perrexit fuit tantummodo ob pressionem a convento eiusque sororibus exercitam. Tandem in fuga cum convento ac in caeremonia nuptiali acquievit tantum ob coactionem vel dolum in eam patratum.

Actrix vero testificatur quod partes per mediationem sororis conventi sese cognoverunt cum ipsa, septendecim annos habens, studiis adhuc incumberebat. Cum in diversis civitatibus commorarentur, per 12 menses commercium epistulare inter se habuerunt. Ipsa affirmat: « Twice a month on averane we wrote each other. In his letters practically always there were expressions of love and affection. In a few letters of mine, I had written as his girl friend. Yet subsequently I wrote to him that I would like to break our acquaintance. He on his side did not reply to such letters ».

Adhuc affirmat quod, consilio a genitoribus recepto, relationem cum convento abrumpere statuit; ille tamen necnon duae eius sorores pressionem exercuerunt ad hoc evitandum: « they successfully impressed upon me that Mark was in real love with me and it was impossible for him to break up with me. They also made me believe that after the receipt of my letter, Mark took to heavy drinking and smoking and was not at all caring for himself. This really grieved me and I continued my correspondence with him as I did not want to ruin a person... Subsequent to this, my parents came to know about my affair with Mark and admonished me... I then fully realized that our marriage would not work out and I wrote to Mark asking him to break up with me. He replied to me... that he could not break up with me and that he would end his life if he could not marry me ».

Conventi soror eam adhuc premebat, in periculo suicidii ex parte viri instans: « Following this, his sister... came to my college to abuse me for having written such a letter to Mark. She told me that

he would surely end his life if I did not marry him and in such an event I would be solely responsible and I would have to live the rest of my life with the guilt of having ruined a person and his family ». Actrix deponit se istis instantiis cessisse, eo sensu quod conventum rogavit ad eam in sua civitate visitandam, ita tantum ut eum suadere posset matrimonium bonum exitum numquam habiturum fore: « Therefore, I wrote to Mark to come to Salem with his sister Marina, with whom I was closer, *with the hope of explaining and convincing him that our marriage would not work out* and he did not have to take any drastic steps on account of this. Mark with his sister Marina and her husband came to Salem on July 10, 1987 and met me in my college when I tried to explain to him my views on the marriage. He did not accept my views and to my surprise Marina supported him and made me believe that Mark would end his life if I refused to go with him to Madras and marry him ».

Ipsa his continuis pressionibus denique succubuit: « They also said that they had already made arrangements for the wedding at Madras and insisted that I leave with them then. He also threatened me that if I did not go with him, he would commit suicide right in Salem itself. Thus *under mental and physical duress* I left for Madras with him ». « The same day evening at about 7 o'clock they took me to St. Lazarus church along with a few other friends unknown to me »... Parochus vero, Rev. Antonio, « asked us to fill the appropriate forms and choose a day not earlier than a month from that day, when he would most willingly solemnise the marriage and bless us. Beverly then tried to persuade him to marry us immediately. Fr. Antonio refused and asked us to come and visit him the next day to discuss the matter. The following morning they took me to St. Lazarus church again along with Mr. J. In the church I was asked to wait outside while J. and Mark went inside to talk to the Father. Finally Fr. Antonio reluctantly agreed to solemnise the wedding... ».

27. Attamen litterae ab illa scriptae, quae per duo de quadraginta paginas in Actis perleguntur, substantiam istius narrationis omnino falsam esse demonstrant. Patrona actricis suggerit quod, praeter phrasim « I love you... », vix aliae res in litteris scriptae sunt. Quod admitti minime nequit. Abundant enim in litteris paragraphi ubi ipsa actrix conventum ad matrimonium cum illa contrahendum urget: « I love you so much and I have my whole life on you... If you love me and really want me to be your wife then

you'll just have to do something real fast... I'm madly in love with you and I'm just dying to be your wifie... The reason I want you to work fast is b'coz I don't want to upset my father doubly... I'm over 18 so i don't see any problem where age is concerned. If we are willing to marry each other, I think it will be against the law for anyone to object. Marky, we have the law and God on our side. What more could we want? I love you so much, darling... I'm really waiting and waiting for the day that I'll become yours forever ».

28. *Exsistentia communis inter eos consilii ex litteris patet:* « do you want my birth certificate or just a bona fide certificate stating my date or birth? »; « Marky, did you tell anyone about our plan? ». « I hope your people won't object to this, I really love you too much to give you up ». « One thing I'm sure about is the fact that after about 6 months or a year my parents will definitely cool down. Keeping this in mind I'm willing to go through anything. I love yuo darling and I just can't afford to lose you. You wanted me to write to your dad. Well I have added a note to him in this, keep it with you and it's O.K. give it to him... If we go to the register office I don't think anybody can object ». « Come to Salem on Thursday night. We will leave on Friday morning. Please come by car and not by bike as you said co'z we'll definitely get caught. Bring Marina and Philip with you... ».

29. *Ex litteris quas pro patre conventi mandavit, eum innixe rogans ut in nuptias consentiret, propositum suos genitores derelinquendi etiam patet.* « I think you know that I love Mark very much... and I don't think I will be happy if I marry anybody else... My parents will not agree to this and I'm sure about that. But... they will cool down and accept us after a year or two... *I haven't come to this decision without thinking. I have spent days and nights thinking about this and I have finally come to this conclusion.* Even if I leave my parents and marry Mark, they are definitely going to take me back happily soon ».

30. *In altera eius depositione admittit:* « There were love letters. We correspondend as lovers »; *attamen addit se nullam ex conventi litteris conservavisse. Ratione habita indolis litterarum ab illa scriptarum, vix credibile este eam ne unam quidem retinuisse illis* « love letters » a convento scriptis.

31. Verum est eam negare exhibitas litteras amorosas suas esse; quamquam segniter quidem admittit: « the writing seems to be mine ». Pater eius insinuat conventi sororem, utpote intiman Sugeethae amicam, eas falsare potuisse. Super ista inverosimili thesi non insistunt.

32. Si ad quaestionem eius baptismatis nunc incumbamus, fidem praestare ius affirmationi ei invitae hoc impositum fuisse haud minus difficile apparet. « As we were going to church on the next morning, they asked me whether I would like to be a christian. I replied that I am a staunch Hindu and I do not see any reason for becoming a christian. I will not give up my religion. They told me, "You must do it. Only then you can get married". I was baptised on the 11th morning at Guidance church by Fr. Antonio. Nobody asked me whether I know anything on christianity. I had no instruction whatsoever ». Rogata: « Did Fr. Antonio ask you whether you want to be a christian? », respondit: « No ».

Exceptione forsitan facta singularis phraseos aliquantulum obscurae — « What is that name you chose for me? » — nihil invenitur in actricis epistulis ante nuptias convento missis quod possit indicare positivam illius voluntatem baptismum recipiendi; attamen, praeter propriam affirmationem — ab aliis non corroboratam, sed potius contradictam —, nihil ad voluntatem contrariam demonstrandam adest. Ex Actis potius evincitur eam baptismum, sine reluctantia neque ullo coactionis indicio, libere accepisse. Ipsa, in schola catholica educata, fidem bene cognoscebat. A., patrinus in actricis baptisinate, testificatus est: « She herself told Fr. Antonio that she was prepared to become a Catholic ». Rogatus: « Did Fr. Antonio question Sugeetha as to her free consent to become a Catholic, to be baptized and her knowledge of religion? », respondit: « He asked her as well as me about this. Both of us answered « Yes ». Adhuc interrogatus, « During the baptismal ceremony did Sugeetha answer the various questions or [did] you as sponsor answer? », respondit: « She answered all the questions together with me ». Verum est quaedam Rev. di Antonio verba aliter suggerere videri. Rogatus de voluntate actricis baptismum recipiendi, dicit: « I did not ask her any question on religion nor her wish to be baptized. Others asked me to baptize her. She did not ask for it ». Attamen etiam testificatur: « She said she knew the catechism and that she studied in Cluny Convent ».

33. Omnibus perpensis, videtur actricem valde studiosam non fuisse fidem catholicam amplectendi, sed ad id libenter se praestavisse utpote medium ad matrimonium quod tam intense desiderabat. Rev. Antonio imprudenter utique egit; sed difficillime concipitur eum actricem baptizavisse si illa vel minimum resistentiae indicium monstravisset.

34. Dubium in possibili invaliditate actricis baptismatis innoxium in hac instantia propositum non est. Nihilominus sic dicta « Conclusion of the Judicial Vicar » in isto capite se innitere voluit. Praeterea, uti iam adnotavimus, quamquam ut propositum dubium illic non appareat, in appellata Sententia de hac quaestione mentio fit. Attamen, non sufficit quaedam dubia circa possibilem invaliditatem actricis baptismatis retinere; certitudo utique moralis de huiusmodi invaliditate omnino attingenda est. Alioquin, de nullitate matrimonii ex hoc capite concludere non licet.

35. *Quoad dolum*: Appellati Iudices ad decisionem Affirmativam ob dolum perveniunt. Ille tamen dolus, quem Iudices contemplantur, minime probatus est; nec demonstrant quomodo uti dolus considerari debeat, iuxta praecisum sensum canonis 1098.

Plane in sententia asserunt — sine ulla ponderatione perplurium elementorum inter se contradicentium quae in Actis inveniuntur — quod « this marriage was arranged by Mark and his sister by trapping the Petitioner just to inherit money and property ».

Thesis iuxta quam conventus eiusque familiares matrimonio cum actrice ob divitias eius favisse in quibusdam factis, minime concludentibus, ac praesertim *post*-matrimonialibus, inniti tantum potest: scilicet familiares conventi intra unicam coniugalis conviventiae hebdomadam, actricis gemmis prehensis, nonnullas ex eis oppigneravisse; de ea pecuniam requisivisse, ac ei persuasisse ut apud nummularios rationem inchoaret. Conventus vero agnoscit eos possessionem gemmarum assumpsisse, restitutione autem facta cum politiæ custodes ed eas exquirendas venerunt.

36. Praesentia alicuius *prae-matrimonialis* mercenarii motivi non est probata. Utcumque, etsi probaretur, ex hoc non insequeretur probatio illius doli de quo in can. 1098. Uti in nostris considerationibus « In Iure » iam adnotavimus, *qualitas* de qua agitur in can. 1098, cum possibili matrimonium contrahendi *motivo* confundi non potest.

37. *Quoad defectum discretionis iudicii.* Cum ante tum post matrimonium, actrix quasdam immaturas reactiones exhibet; dissonantes tamen non sunt cum eius aetate. Ipsa equidem videtur leviter consensisse in baptisate, quod esset pro ea medium praesertim ad finem propositum matrimonium nempe cum convento, attingendum. Talis tamen superficialitas erga sacramentum initiationis christianae gravem defectum discretionis circa matrimonium vel eius essentielles obligationes minime demonstrat, sed potius e contra, quia decisionem nubendi magis liberam deliberatamque indicat. Idem dicendum est de consilio bene perpenso ac de instructionibus minutissime datis, quae in litteris eius inveniuntur, circa « fugam » e civitate paterna, *eo praeciso scopo* ut matrimonium contrahere posset. Plene conscia erat — maioritate quamvis adepta — se contra genitorum voluntatem ituram esse. Qui sic agit — forsitan in aliquam filialis pietatis deficientiam incidens — se eodem tempore indolem independentem habere demonstrat: quod ad probandum gravem pro matrimonio discretionis iudicii defectum minime adiuvat.

38. His igitur, sive in iure sive in facto consideratis, Nos Auditores de Turno, solum Deum prae oculis habentes, Christi Nomine invocato, pro Tribunali sedentes, decernimus, edicimus ac definitive sententiamus, proposito dubio respondentem: « negative » seu « non constare de nullitate matrimonii, in casu, ex neutro adducto capite ».

Mandamus ut hanc nostram definitivam Sententiam Ordinarii locorum atque Tribunalium ministri, ad quos spectat, notificent ac executioni tradant, erga omnes quorum interest ad omnes iuris effectus, iusta legis praescripta.

Datum in sede Tribunalis Romanae Rotae, die 25 octobris 1990.

*Cormac Burke, ponens
Thomas G. Doran
Kenneth E. Boccafola*

(*Omissis*).

